

A hazai titkosszolgálatokat irányító tárca nélküli miniszter szerint a kommunizmusnál az a rosszabb, ami utána következik. Kövér László, a Fidesz alapító tagja terhes örökséget vett át elődeitől. Az elfogadhatatlan összefonódások felszámolása évekig is eltart.

– A hivatalba lépése óta eltelt idő elegendő volt-e, hogy áttekintse, milyen állapotban vannak a szolgálatok?

– Még az ügyek áttekintésével vagyok elfoglalva, így végleges ítéletre nem vállalkozom. Komoly meglepetés a várakozásaimhoz képest nem ért.

– A titkosszolgálatok informáltsága gyakran a politikusoké előtt jár. Elegendő garancia-e a civil irányító-felügyelő miniszter személye arra, hogy a szolgálatok ne önállósíthassák magukat ismét politikai ügyekben?

– A közelmúlt emlékezetes Nyírfa-botránya során éppen az volt az egyik legfontosabb kérdés, hogy a szolgálatok adatgyűjtése jogszerűnek minősült-e. Ismeretes, hogy különböző politikusok nevei is nyilvánosságra kerültek a nagy port felverő akció eredményeként. De ha a Nyugat-Európában időről időre kirobbanó titkosszolgálati botrányokat nézzük, egyértelműen megállapíthatjuk: jelenleg abszolút értelemben vett garancia nincs arra, hogy a politikai erők ne kívánják saját politikai céljaikra felhasználni az irányításuk alá tartozó szervezeteket. Mint ahogy arra sincs garancia, hogy ezeknek a szervezeteknek a vezetősége ne önállósíthatná magát, és ne kezdene „partizánakciókba”, ha úgy hozná az események. Persze Magyarországon a helyzet némileg bonyolultabb, hiszen a szolgálatok elbizonytalanodott állománya ma inkább azzal van elfoglalva, hogyan tudná maga mögött hagyni a jogelőd szervezetek múltját. Akadnak előnyös oldalai is e sajátos helyzetnek: úgy tapasztaltam, a szolgálatok tagjai az elmúlt nyolc évben igyekeztek még a látszatát is elkerülni annak, hogy bármiféle politikai preferenciáik lennének, és rosszul tűrték a politika kézi vezérlésre irányuló törekvéseit. Ennél azonban sokkal agályosabbnak tartom, hogy miután politikai vagy egzisztenciális okokból nagyon sok szakember elhagyta a 1990 óta a titkosszolgálatokat, a kiugróbbak közül olyan őrző-védő, nyomozó, információgyűjtő cég verbuválódott az idők során, amelyek viszont a nemzetbiztonsági szervek feletti alkotmányos kontroll nélkül tudnak működni. Ezek is fenyegethetik a polgárok magánéleti vagy gazdasági titkait, vagy éppen a politikai élet szereplőit.

Tévutak a szürke zónában

Kóvér László az alvilági hídverésről és a „pszichobusinessről”

– Jelentkeztek-e már önnél belső „sügök”, akik a bizalmas információkért cserében posztjuk fenntartásában reménykednek?

– Az ön által említett alkura nem vagyok hajlandó, ezért ilyen felajánkozásra nem került sor. Névtelen levelek formájában természetesen több „terhelő információ” rendelkezésemre áll, ám ezeket az állításokat semmiképpen sem szabad kész tényként kezelni. Arra törekszem, hogy a lehető leg-rövidebb időn belül tiszta képpel rendelkezem, többek között az Országgyűlés nemzetbiztonsági bizottsága és az Állami Számvevőszék segítségével. Az ÁSZ még az ősszel vizsgálni fogja a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenységét, s ha a kormány úgy ítéli meg, a Kormányzati Ellenőrzési Iroda szolgálatait is igénybe vesszük.

– Elégedett-e az örökölt struktúrával, személyi állománnyal, tervezéssel, szervezéssel, leváltást, kinevezést?

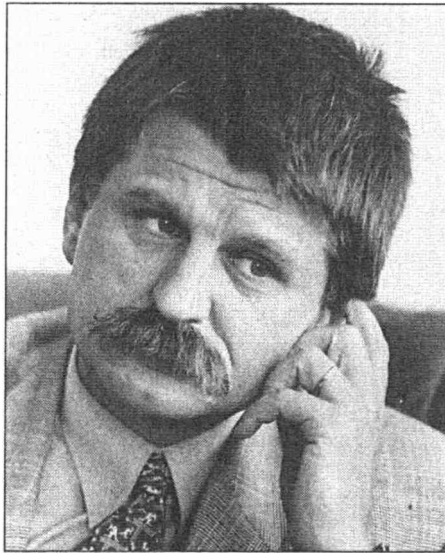
– Az egyik fontos tennivaló: a szervezett bűnözés elleni kormányzati fellépés azt igényli, hogy átgondoljuk a rendőrség, a nemzetbiztonsági szolgálat és más rendvédelmi szervek viszonyát. Ha az együttműködés javítása szervezeti változtatást igényel, azt meg kell tenni. Szerencsés volna, ha a politikai élet szereplői dűlőre tudnának jutni abban, hogy milyen szervezeti felépítés legyen a végleges. Abban konszenzus mutatkozik, hogy Magyarországon soknak tűnik öt, egymás mellett működő drága és nem hatékony titkosszolgálat. Az egyetértés azonban itt véget is ér.

– Önnek mi a véleménye?

– Nem szeretnék előreszaladni, mert ez a folyamat szakmai és politikai kompromisszumokat igényel. Annyit mégis elmondok: a hírszerzéssel foglalkozó Információs Hivatalra támaszkodva kellene egységesíteni a külső felderítést, a Nemzetbiztonsági Hivatal és a Katonai Biztonsági Hivatal viszonyában pedig meg kell vizsgálni, milyen mértékben számolhatók fel a párhuzamosságok. Megítélem szerint az 1990-es átalakítás után egyértelműen sikeresnek csak a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat önállóságának megteremtése nevezhető, amely garanciális szempontból fontos lépés és megőrzendő érték.

– A rendőrségnél sajnos mindennaposak a korrupciós ügyek. Mi a helyzet a szolgálatoknál?

– Ha előfordul is korrupció – melynek konkrét eseteiről egyelőre nem tudok –, az a szolgálatok speciális működéséből következően mindenképpen más természetű, mint ami a rendőrség-

Kóvér László: A franciák már megdöntötték egy jogállami tabut

SHILLER ZSUZSA FELVÉTELE

nél kialakult. A mi szervezeteink kisebb létszámúak, egyfajta megközelítésben átláthatóbbak, könnyebben ellenőrizhetőek, és szigorúbb szabályok szerint működnek, tehát a lebutás veszélye nélkül nehezebb visszaélni elkövetni. Ugyanakkor meg kell vizsgálni, nem áll-e fenn annak a lehetősége, hogy az állami és a „piaci” információgyűjtő tevékenység határai elmosódnak. E tekintetben nem látom megnyugtatónak a helyzetet.

– Az alvilágba való beépülés nem képzelhető el egyfajta tudatosan vállalt bűnözői életvitel nélkül. A magyar törvények mekkora mozgásszabadságot engednek ezen a téren az ügynökök számára, rendben van-e a jogi háttér?

– A jogi háttér még nem minden tekintetben rendezett. Ha pedig a jogi háttér kidolgozatlan, akkor az ellenőrzés sem megfelelő. Jelen pillanatban azonban nem ez a legnagyobb probléma a nemzetbiztonsági szolgálatoknál.

– Egyik elődje, Katona Béla a Magyar Nemzetben hozta napvilágra közel négy éve nagy port felvert véleményét a magyarországi alvilág és politika kapcsolatáról. A távozó miniszter szerint megtörtént a hídverés a politika és a szervezett bűnözés között. Ön vállalkozna most hasonlóan bátor kijelentésekre?

– Erről a lóról szóló vicc jut az eszembe, amelyről nehéz előtenni, hogy amikor nekirohan a falnak, azért teszi-e, mert vak, vagy mert vakmerő. Azt hiszem, nem vagyok vádolható a kellő bátorság hiányával, de nem szeretném vakmerő kijelentésekkel elkápráztatni a közvéleményt. Bajok tényleg vannak, de az idézett kijelentés kicsit leegyszerűsítő. Nem a hídverés történt meg a politika és az alvilág között, hanem a gazdasági és a politikai szerepvállalás, a legális és az illegális tevékenység összemosódásával létrejött egy olyan szürke zóna, amelyben bizonyos személyek bármifajta rossz szándék nélkül is eltévődhetnek. Sőt, akaratukon kívül akár olyan szituációkba is kerülhetnek, amelyek után jogi következményekkel kénytelenek szembenézni. Eközben mások adott esetben eredményesen tudnak védekezni a morális vagy jogi felelősségre vonással szemben azzal, hogy nem bizonyítható egyértelműen a jogellenes cselekedetük. Mondjuk, az, hogy megkérdőjelezhető támogatást nyújtottak bizonyos vállalkozói csoportoknak.

– A szervezett bűnözés elleni törvény megalkotásával kapcsolatban milyen csoportokat lát mielőbb elerőndőnek? Az Egyesült Államokban nem okozta nagyobb fejfájást, ha nemzetbiztonsági okokra hivatkozva szerteszétre kell venni egy politikai csoportosulás vagy néhány ismert politikus és üzletember tevékenységét. Nálunk ez csak álom?

– Valaki azt mondta a rendszerváltás tájékán tőlünk nyugatra, hogy a kommunizmusban az a legrosszabb, ami utána következik. Ez a megállapítás sajnos sokféle szempontból igaz. Nem tudunk például ugyanolyan természetességgel bízni saját államunkban, mint ezt a nyugat-európai polgárok teszik, és ellenőrzött, de erős felhatalmazást adnak az államapparátusnak, amikor indokolt fellépni egy társadalomellenes jelenség-

gel szemben. Magyarországon a rendszerváltást követően a diktatúrával történő szakítás vágyától vezérelve a liberális jogállam kialakult modelljeit igyekeztünk meghaladni a szabadságjogok terén, mert akkor még nem látszott, hogy néhány év múlva milyen nehézségekkel kell megküzdünk. Most pedig innen visszalépni olyan irányba, amely látszólag a magunk mögött hagyott rendőrállam visszaállítását idézi fel, nagyon nehéz morálisan. Hosszú ideig bíbelődtünk például azzal, hogy vannak-e szélsőséges politikai erők Magyarországon. Ezek jobbról, vagy inkább balról fenyegetik-e inkább a demokráciát? Ma Magyarországon a kivétől lelkiismereti és vallásszabadság értelmében például, mint öröge a tömjénfüstöl, úgy ítözik mindenki attól, hogy magukat vallásfelekezetenként deklaráló csoportokat ellenőrizzen, megfigyeljen, látókörében tartson. Eközben Franciaországban és Németországban már túl vannak az első perekon, melyekben egy magát egyháznak nevező – egyébként a „pszichobusiness” kategóriájába tartozó – csoportosulás embereit ítélték el, megtörve egy jogállami politikai tabut. Magyarországon ez ma nem történhet meg. Ezért ha én, mondjuk, egy külföldi szervezet vagy érdekcsoport akaratát kívánám érvényesíteni nálunk, annál jobb „fedővállalkozást” el sem tudnék képzelni, mint amilyen egy, a lelkiismereti és vallásszabadság szentségével visszaélő szervezet.

– Az ön elődei óvatosan kezelték bizonyos nálunk letelepedett külföldi személyek kétes üzleti tevékenységét, noha jól tudták, a fél világ titkosszolgálatát szimatol az illetők után, mondván, ők a kelet-európai maffia irányítói. Ön veszi-e a bátorságot, és együttműködve a segítséget már régóta kérő külföldi társszervekkel hajlandó-e fellépni az állítólagos budapesti maffiaközpont ellen?

– A titkosszolgálatoknak nincsenek hatósági, adminisztratív jogköreik, csupán az a feladatuk, hogy megteremtve az információs bázist elősegítsék, más rendvédelmi szervek meg tudják hozni saját döntéseiket. Biztosítani kell azonban, hogy a megszerzett információkat használni tudják azok, akiknek ez a feladatuk. Ha tehát a kérdést úgy tesszük fel, szeretném-e elérni, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok a legnagyobb mértékben és a korábbinál hatékonyabban tudjanak információkat gyűjteni a szervezett bűnözésről, a személyi összefüggésekről, akkor igen a válaszom. Azonban az érintett alvilági körök kiszorítása az országból nem tartozik a hatáskörömbem.

Varjú Frigyes